

*Podstawową potrzebą człowieka jest to,
żeby mieć kogoś, kto go natchnie tak,
by stał się tym, kim może i pragnie być.*

Ralph Emerson

AUTORSKI PROGRAM

ZAJĘĆ WYRÓWNAWCZYCH Z GEOGRAFII DLA GIMNAZJUM

Urszula Bartoszek

2010

Recenzja

Programu zajęć wyrównawczych z geografii w gimnazjum

Program opracowany przez Panią Urszulę zgodny jest z podstawami programowymi obowiązującymi w szkole podstawowej i gimnazjum w roku 2010. Autorka umieściła w programie treści geograficzne przewidziane do realizacji w szkole podstawowej, ponieważ często nauczyciele nie sięgają do treści z poprzedniego etapu kształcenia. Zaproponowała *Test na wejście* wraz z kluczem odpowiedzi, umożliwiającą szybką diagnozę grupy.

Treści Programu podzielone na 6 działów. W każdym dziale wyodrębnione są tematy sugerujące zakres treści oraz szczegółowe przewidywane osiągnięcia ucznia. Proponuje też przykładowe procedury osiągania tych celów, pozostawiając nauczycielowi dużą swobodę ich doboru w zależności od możliwości szkoły i grupy. Program na zrealizowanie zakładanych treści przewiduje 60 godzin z możliwością modyfikacji co do ilości godzin w poszczególnych działach. Na treści trudniejsze wymagające indywidualnych ćwiczeń przeznaczonych jest więcej godzin, np. obliczenia związane ze skalą mapy, współrzędnymi geograficznymi czy obliczaniem czasu miejscowego.

Do programu dołączony jest wykaz podręczników i innych pomocy dydaktycznych dla ucznia .

Autorka proponuje przede wszystkim aktywizujące metody nauczania, podając przykładowe konspekty lekcji z materiałami do wykorzystania na zajęciach. Zwraca też uwagę na formy pracy, ponieważ pracując z uczniami osiągającymi niższe wyniki edukacyjne bardzo ważny jest czynnik motywujący, uczniowie mogą śmieiej komunikować się pomiędzy sobą i z nauczycielem. Służy temu również ocena pracy po każdym dziale, gdzie autorka zakłada aktywność ucznia w samoocenie oraz kontroli własnych postępów w nauce. Natomiast nauczyciel ma bardzo szybką informację zwrotną o przyroście wiedzy i umiejętności. Sugeruje wykorzystanie komputera w szczególności do treści o ruchach Ziemi i budowie Wszechświata, ale również przy omawianiu krajobrazów i podczas innych lekcji. Część zajęć przewiduje poza szkołą, ponieważ zajęcia terenowe przybliżają uczniowi własne środowisko, utwierdzają też w przekonaniu o potrzebie zgłębiania wiedzy z zakresu nauk przyrodniczych.

Program jest elastyczny, można go dostosować do wyposażenia danej szkoły. Polecam do wykorzystania na zajęciach wyrównawczych.

Barbara Żelasko

Spis treści

1. Wstęp.....	3
2. Cele kształcenia i wychowania	3
3. Założenia ogólne	4
4. Procedury osiągania celów.....	4
5. Zalecane warunki realizacji programu	5
6. Ramowy rozkład treści programowych według działów.....	6
7. Szczegółowy rozkład treści programowych według działów	7
8. Ewaluacja programu.....	15
9. Wykaz pomocy i materiałów.....	15
10. Konspekty lekcji.....	16-21, 22-28
11. Test na wejście z geografii do gimnazjum, klucz odpowiedzi.....	29-32
12. Bibliografia	33

1. Wstęp

Program zajęć wyrównawczych opracowałam na podstawie wieloletnich analiz egzaminów, własnego doświadczenia jako nauczyciel, egzaminator i doradca metodyczny. Każdy etap edukacyjny wymaga innego spojrzenia na realizację treści i wymagań stawianych uczniowi. Wielu uczniów nie może im sprostać, dlatego należy poszukiwać innego podejścia do realizacji obowiązkowego materiału nauczania.

Realizacja treści podstawy programowej będzie możliwa jedynie wtedy, gdy uczeń zrozumie zjawiska, procesy i zależności oraz ich przydatność w życiu codziennym.

Inną trudnością dla ucznia obok opanowania treści nauczania jest wykorzystanie zdobytych wiadomości i umiejętności do precyzowania odpowiedzi (lub wybierania właściwej) na sprawdzianie i egzaminach.

Zajęcia wyrównawcze niewątpliwie przyczynią się do pomocy uczniom w osiągnięciu wyższych wyników edukacyjnych oraz podniesienia własnej samooceny.

2. Cele kształcenia i wychowania

Trzeci etap nauczania dostosowany jest do kolejnego etapu rozwoju dziecka. Uczeń zaczyna wchodzić w świat wiedzy naukowej, poznaje węższe dziedziny wiedzy. W II etapie edukacyjnym, realizując treści podstawy programowej z przedmiotu **przyroda**, powinien otrzymać podstawy wprowadzające do nauki geografii. Podstawa programowa z przyrody zawiera następujące treści geograficzne oznaczone odpowiednimi numerami z Pp:

- 4.** *Opis miejsca zamieszkania (formy terenu, skały, wody, gleba, roślinność).*
- 5.** *Warunki życia ludzi w najbliższym otoczeniu.*
- 6.** *Orientacja w terenie, szkic, plan, mapa.*
- 7.** *Krajobraz najbliższej okolicy - obserwacje i opisy:*
 - 1) *składniki naturalnego krajobrazu,*
 - 2) *sposoby zagospodarowania obszaru,*
 - 3) *ludzie i kultura,*
 - 4) *zależność życia ludzi od czynników przyrodniczych i pozaprzyrodniczych.*
- 8.** *Krajobrazy nizinne, wyżynne i górskie:*
 - 1) *środowisko i jego zagospodarowanie (na przykładzie wybranych krajobrazów Polski),*
 - 2) *krajobrazy naturalne i przekształcone przez człowieka,*
 - 3) *przykłady pozytywnego i negatywnego zagospodarowania przestrzeni,*
 - 4) *kraje Polski.*
- 9.** *Wybrane krajobrazy świata:*
 - 1) *lądy i kontynenty,*
 - 2) *oceany.*
- 10.** *Pogoda i klimat, obserwacje meteorologiczne.*
- 18.** *Wpływ człowieka na środowisko przyrodnicze.*
- 19.** *Wpływ środowiska na zdrowie człowieka:*
 - 1) *substancje szkodliwe i ich wpływ na organizm człowieka,*
 - 2) *rola wody, powietrza, gleby, ich odtwarzalność, czystość i skażenie.*
- 20.** *Ziemia w Układzie Słonecznym, obserwacje astronomiczne.*
- 21.** *Podróże i odkrycia geograficzne.*

Realizacji tego programu umożliwi opanowanie w/w treści, co pozwoli uczniowi na poszerzenie wiadomości i osiągnięcie nowych **celów edukacyjnych** w gimnazjum, takich jak:

1. Budzenie zainteresowania szeroko rozumianą przestrzenią geograficzną (własnym regionem, terytorium Polski, Europy i świata) oraz swobodnego poruszania się w niej .
 2. Kształtowanie w uczniach :
 - 1) poszanowania innych narodów, systemów wartości i sposobów życia,
 - 2) odpowiedzialności za swoje środowisko życia (geograficzne i społeczne), gotowości uczestniczenia w rozwiązywaniu problemów swojej społeczności
- Uświadomienie wartości, jaka jest własny region i kraj oraz dziedzictwo kulturowe.

Program kładzie duży nacisk na **elementy wychowawcze**. Na każdej lekcji możemy kształtować postawy:

- ✓ umiejętności współpracy w grupie i komunikacji,
- ✓ szacunku do powierzonych sprzętu i mienia,
- ✓ szacunku do ludzi i przyrody,
- ✓ kształtowanie postaw asertywnych i umiejętności argumentowania swoich poglądów,
- ✓ umiejętności obiektywnej postawy wobec własnych opinii,
- ✓ postawy samozadowolenia i satysfakcji z własnych osiągnięć,
- ✓ pozytywnej motywacji i wiary we własne możliwości,
- ✓ dążności do poszukiwania zależności w środowisku przyrodniczym i holistycznego pojmowania świata,
- ✓ dbania o estetykę.

3. Założenia ogólne

Program zajęć wyrównawczych pozwala utrwalić wiadomości ze szkoły podstawowej przy jednoczesnym poszerzaniu go o treści z gimnazjum, ponieważ uczeń na bieżąco styka się z treściami na lekcjach geografii. Program składa się z 6 działów zbliżonych do ogólnego podziału treści w gimnazjum. Nauczyciel przy niewielkiej modyfikacji może korzystać z różnych działów w dowolnym czasie w zależności od aktualnie realizowanego materiału w poszczególnych klasach. Wyrównanie wiedzy pozwoli uczniowi zrozumieć praktyczne zastosowanie wiedzy w życiu codziennymi i odbiorze zmian zachodzących w różnych częściach świata. Opis treści oraz osiągnięcia edukacyjne ucznia zapisane z wykorzystaniem czasowników operacyjnych sugeruje jakie oczekiwania stawia przed uczniem i nauczycielem współczesna oświata.

4. Procedury osiągnięcia celów

Program zajęć wyrównawczych z geografii dla gimnazjum odnosi się do aktualnych podstaw programowych z przyrody i geografii. Przeznaczony jest dla uczniów mających trudności w nauce, potrzebujących więcej czasu na przyswojenie wiadomości oraz innych metod nauczania. Należy,

w miarę możliwości , jak najwięcej zajęć prowadzić poza szkołą, aby wzmocnić poczucie użyteczności tego przedmiotu oraz pobudzić motywację do nauki i ogólną aktywności ucznia.

Należy stosować **metody praktyczne**, takie jak:

- ćwiczenia techniczne (np. wyznaczanie kierunków, pomiar wysokości),
- metody badawcze (obserwacje).

Większość lekcji można prowadzić **aktywizującymi metodami** nauczania, np.

- gry dydaktyczne (w tym gry dyskusyjne),
- gry dydaktyczne z użyciem komputera (EDU ROM), wykorzystywać płytki CD dla ucznia dołączone do podręczników,
- metaplan,
- „burza mózgów” ,
- metoda projektu,
- drzewo decyzyjne,
- mapa mentalna

W związku z trudnościami w czytaniu ze zrozumieniem, bardzo cenną byłaby **metoda tekstu przewodniego**, zarówno w terenie jak i na zajęciach tradycyjnych.

Formy pracy uzależnione są od zastosowanej metody.

Na początku zajęć polecam **pracę w dwójkach**, tak, by uczniowie otworzyli się na współpracę pomiędzy sobą, następnie proponuję jak najwięcej **ćwiczeń indywidualnych**. Uczeń kończący gimnazjum musi przystąpić do egzaminu gimnazjalnego, dlatego też konieczna jest umiejętność samodzielnego podejmowania decyzji.

Pracę zespołową proponuję przy podsumowywaniu tematu zajęć, gdzie każdy uczeń może wykazać się opanowanymi umiejętnościami.

Program zawiera praktyczny układ treści łączący program i plan nauczania umożliwiający nauczycielowi sprawne z niego korzystanie. Zapis tematów zajęć a przede wszystkim przewidywane osiągnięcia ucznia sugerują zakres treści materiału do realizacji. Po każdym dziale zaproponowany jest inny sposób dokonywania ewaluacji - atrakcyjny dla ucznia i jednocześnie dający informację zwrotną nauczycielowi, który na bieżąco może uzupełniać nieopanowane treści.

W 4 kolumnie *Szczegółowego rozkładu treści programowych* zaproponowałam najważniejsze procedury jako porady metodyczne. Nauczyciel w miarę możliwości własnych i posiadanych środków dydaktycznych zamierzone cele może osiągnąć przy zastosowaniu sprawdzonych procedur dostosowanych do możliwości intelektualnych uczniów.

5. Zalecane warunki realizacji programu

Liczba godzin - 60

Liczba uczniów w grupie – do 10

- ✓ Możliwość korzystania z pracowni geograficznej wyposażonej w niezbędne pomoce dydaktyczne, takie jak; mapy ściennie, globusy, okazy skał, atlasy, słowniki.

- ✓ Możliwość obserwacji, ćwiczeń w terenie przy użyciu podstawowego sprzętu, np. gnomon, przyrządy do geometrii, taśma miernicza, kompas, mapa, itd.
- ✓ Możliwość prowadzenia obserwacji terenowych, np. rzeźba terenu, praca rzeki, itd.
- ✓ Możliwość odbycia części zagadnień programowych w np. w stacji meteorologicznej, biurze turystycznym, biurze pracy, ośrodku edukacyjnym przy parku narodowym lub innym środowisku pozaszkolnym w celu kształcenia motywacji do zdobywania wiedzy geograficznej.
- ✓ Dostęp do biblioteki szkolnej w celu poznawania i korzystania z różnych źródeł wiedzy geograficznej: czasopisma, atlasy, albumy itd.

Wyposażenie pracowni w podstawowy sprzęt audiowizualny (laptop, rzutnik multimedialny, ekran) dostęp do Internetu i inne pomoce takie jak:

- płyty CD z zadaniami, programy komputerowe,
- modele przestrzenne, kolekcje skał, przekroje glebowe,
- tablice, plansze, foliogramy,
- tellurium,
- podręczniki, zeszyty ćwiczeń.

Współczesny świat pełen jest przemian gospodarczych, społecznych i politycznych. Uczeń kończący gimnazjum powinien osiąść następujące **umiejętności**:

- orientować się w przestrzeni geograficznej,
- korzystać z różnorodnych, dostępnych źródeł informacji,
- wykorzystywać wiedzę w życiu codziennym,
- szanować odmienne postawy i poglądy innych ludzi,
- uzasadniać własne postawy i poglądy,
- prowadzić obserwacje procesów i zjawisk oraz dokonywać ich interpretacji,
- interesować się problemami współczesnego świata, własnego regionu i kraju,
- posługiwać się terminologią geograficzną,
- szanować środowisko przyrodnicze.

6. Ramowy rozkład treści programowych według działów:

Numer działu	Tytuł działu	Sugerowana liczba godzin
I	Moje miejsce na Ziemi	8
II	Mapa	6
III	Ruchy Ziemi	7
IV	Pogoda i klimat	6
V	Człowiek gospodarzem Ziemi	8
VI	Moja Ojczyzna- Polska	22
„Test na wejście, „ test na wyjście”. Ewaluacja		Razem 60

7. Szczegółowy rozkład treści programowych według działów

(Plan nauczania)

Dział I Moje miejsce na Ziemi

Lp.	Temat lekcji	Treści nauczania – osiągnięcia ucznia. Uczeń:	Porady metodyczne
1.	Miejsce Ziemi we Wszechświecie.	<ul style="list-style-type: none"> wymienia planety Układu Słonecznego za szczególnym uwzględnieniem Ziemi, wskazuje różnicę między gwiazdą i planetą; wymienia ciała niebieskie, zna zasługi Mikołaja Kopernika w rozwoju nauk astronomicznych; 	Wykorzystanie plansz, animacji komputerowych, encyklopedii.
2.	Globus- modelem Ziemi. Wyznaczanie kierunków na globusie i na mapie.	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje i nazywa bieguny, oś Ziemi, równik, południk 0°, wskazuje kierunki główne i pośrednie na mapie, rozumie różnice pomiędzy siatką geograficzną i kartograficzną; 	Wykorzystanie foliogramów z rodzajami siatek.
3-4.	Wyznaczanie miejscowego południka geograficznego oraz wyznaczenie kąta padania promieni słonecznych.	<ul style="list-style-type: none"> potrafi przeprowadzić obserwację długości cienia rzucanego przez gnomon, wskaże południk miejscowy, wyznaczy kierunek północ-południe; 	Lekcja w terenie w pierwszych dniach zmian pór roku. W zależności od umiejętności grupy 1 lub 2 godziny.
5.	Cechy południków. Długość geograficzna. Cechy równoleżników. Szerokość geograficzna.	<ul style="list-style-type: none"> potrafi podzielić kulę ziemską na półkulę wschodnią i zachodnią, wyznacza długość geograficzną na globusie i różnych mapach oraz siatkach kartograficznych; potrafi podzielić kulę ziemską na północną i południową, wyznacza szerokość geograficzną na globusie i różnych mapach oraz siatkach kartograficznych; 	Wykorzystanie globusów indukcyjnych, fizycznych, map. Wykorzystanie globusów indukcyjnych, fizycznych, map.
6.	Ćwiczenia w wyznaczaniu położenia geograficznego.	<ul style="list-style-type: none"> określa położenie geograficzne różnych miejsc w szczególności w Polsce i w Europie, zapisuje współrzędne geograficzne za pomocą międzynarodowych oznaczeń kierunków; 	Wykorzystanie siatki geograficznej i kartograficznej.

7.	Położenie lądów i oceanów na kuli ziemskiej.	<ul style="list-style-type: none"> zna nazwy kontynentów i oceanów, posługuje się nazwami kierunków, nazwami półkul w określaniu położenia w/w elementów na kuli ziemskiej; zna przebieg granic pomiędzy kontynentami 	Praca z globusami, mapami, atlasami.
8.	Ewaluacja opanowania wiadomości i umiejętności – gra dydaktyczna	<ul style="list-style-type: none"> rozwiązuje zadanie, np. <i>Jaki to kontynent?</i> na podstawie podanych współrzędnych geograficznych wyznaczy trasę lub inny obiekt geograficzny. 	Uzupełnianie kart pracy. Przygotowanie zestawów współrzędnych.

Dział II Mapa

Lp.	Temat lekcji	Treści nauczania –osiągnięcia ucznia Uczeń:	Porady metodyczne
1.	Legenda mapy- skala mapy, znaki na mapie.	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcie skali, wymienia rodzaje skal, porównuje skale, rozpoznaje znaki liniowe, punktowe, powierzchniowe; 	Czytanie map o różnej treści.
2.	Obliczanie odległości rzeczywistej przy danej skali i odległości na mapie przy znanej odległości w terenie.	<ul style="list-style-type: none"> potrafi zamienić podaną skalę na inną, oblicza odległość na mapie lub w terenie; 	Podanie przykładów praktycznego zastosowania map.
3.	Rysunek poziomicowy i mapa hipsometryczna.	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje poziomicę na mapie i odczytuje ich wartości, rozpoznaje formy terenu wklęsłe i wypukłe, oblicza wysokość względną, wskazuje przykłady nizin, wyżyn, gór na mapie hipsometrycznej; 	Zwrócenie uwagi na barwy na różnych mapach.
4-5.	Orientacja mapy w terenie.	<ul style="list-style-type: none"> uczeń wie, że umiejętność czytania map niezbędna jest w wielu zawodach a także w życiu codziennym, potrafi posługiwać się kompasem; 	Wykorzystanie map, kompasów.
6.	Korekta błędów uczniowskich.	<ul style="list-style-type: none"> dokonyuje samooceny pracy z mapą. 	

Dział III Ruchy Ziemi

Lp.	Temat lekcji	Treści nauczania – osiągnięcia ucznia Uczeń:	Porady metodyczne
1-2.	Ruch obrotowy Ziemi.	<ul style="list-style-type: none"> zna kształt i wymiary Ziemi, zna kierunek obrotu Ziemi oraz go wskazuje, potrafi zademonstrować ten obrót, wymienia cechy i następstwa ruchu obrotowego, odczytuje na mapie <i>Stref czasowych</i> czas dowolnego miejsca na Ziemi, posługuje się pojęciami: doba, czas strefowy, urzędowy, miejscowy; 	Lekcja w Planetarium lub praca z globusami indukcyjnymi, następnie fizycznymi. Ćwiczenia w obliczaniu czasu strefowego.
3.	Obliczanie czasu miejscowego. Linia zmiany dat.	<ul style="list-style-type: none"> oblicza czas miejscowy na podstawie długości geograficznej, oblicza położenie na podstawie różnic czasu; 	Wykazanie wpływu ruchu obrotowego Ziemi na życie człowieka.
4.	Ruch obiegowy Ziemi.	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy i następstwa ruchu obiegowego Ziemi, zna strefy oświetlenia Ziemi- charakterystyczne równoleżniki na kuli ziemskiej, ich nazwy i wartości w stopniach, wyjaśnia zależność pomiędzy wysokością Słońca a temperatura na Ziemi; 	Wykazanie wpływu ruchu obiegowego Ziemi na życie człowieka.
5.	Pory roku na półkuli północnej i południowej.	<ul style="list-style-type: none"> posługuje się pojęciami: orbita, rok, pory roku, podaje daty rozpoczęcia pór roku na półkuli północnej i południowej, podaje miejsca wschodu i zachodu Słońca w różnych porach roku, oblicza wysokość Słońca w pierwszych dniach kalendarzowych pór roku; 	Wykazanie wpływu ruchu obiegowego Ziemi na życie człowieka.
6-7.	Test sprawdzający, poprawa.	<ul style="list-style-type: none"> aktywnie uczestniczy w analizie popełnionych błędów. 	

Dział IV Pogoda i klimat

Lp.	Temat lekcji	Treści nauczania – osiągnięcia ucznia Uczeń:	Porady metodyczne
1.	Składniki pogody.	<ul style="list-style-type: none"> wymienia składniki pogody i przyrządy do ich pomiaru, 	Czytanie mapy pogody.

		<ul style="list-style-type: none"> • analizuje prostą mapę pogody, • zna opady i osady, • wyjaśnia zmianę pogody w zależności od wysokości nad poziomem morza oraz szerokości geograficznej; 	
2.	Pomiar wartości wybranych składników pogody.	<ul style="list-style-type: none"> • oblicza np. średnią dobową temperaturę powietrza, • oblicza średnią dobową amplitudę powietrza, • określa kierunek wiatru, • stosuje pojęcia: niż i wyż, • odczytuje wartość ciśnienia; 	Lekcja w terenie z wykorzystaniem przyrządów pomiarowych.
3.	Strefy oświetlenia Ziemi a klimat.	<ul style="list-style-type: none"> • zna strefy klimatyczne Ziemi, • wykazuje związek pomiędzy wysokością Słońca a stopniem oświetlenia i ogrzania Ziemi, • analizuje tabele i charakterystyczne wykresy klimatyczne, • opisuje cechy klimatu wybranych stref klimatycznych; 	Wykorzystanie tellurium, podświetlanego globusa.
4.	Czynniki klimatotwórcze.	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia wpływ szerokości geograficznej, prądów morskich, odległości od zbiorników wodnych, wysokości n.p.m., ukształtowania powierzchni, działalności człowieka w kształtowaniu klimatu; 	Wykorzystanie map plastycznych i schematów.
5.	Wpływ klimatu na formacje roślinne świata.	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje strefy roślinne Ziemi, • wykazuje strefowość roślinną (astrefowość obszarów górskich), • wykazuje wpływ temperatury, ilości opadów na szatę roślinną Ziemi; 	Analiza treści map krajobrazowych świata, plansz dydaktycznych.
6.	Ewaluacja postępów w nauce.	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie aktualnej mapy pogody dowolnego obszaru na Ziemi uczeń wykonuje polecenia wskazane jako umiejętności i osiągnięcia ucznia. 	Dostęp do Internetu.

Dział V Człowiek gospodarzem Ziemi

Lp.	Temat lekcji	Treści nauczania – osiągnięcia ucznia Uczeń:	Porady metodyczne
1.	Podział polityczny Europy i świata.	<ul style="list-style-type: none"> • zna położenie państw Europy względem Polski, • porównuje podział polityczny Europy sprzed 1990 roku, • zna stolice państw europejskich, • zna podział polityczny pozostałych 	Porównywanie wielkości krajów na różnych kontynentach.

		kontynentów i stolice wybranych państw świata;	
2.	Środowisko geograficzne i rozwój gospodarczy krajów Europy Północnej.	<ul style="list-style-type: none"> • poznaje nazwę kraju po opisie osobliwości przyrodniczych, np. kraj gejzerów- ognia i lodu, na północy kraju wydobywa się wysokoprocentowe rudy żelaza, kraj fiordów, itd., • określa poziom rozwoju gospodarczego na podstawie zatrudnienia w usługach; 	Praca z albumami, przewodnikami. Film.
3.	Wycieczka po wybranym obszarze Europy.	<ul style="list-style-type: none"> • określenie trasy według wspólnie przyjętego kryterium, np. w celach krajoznawczych, wypoczynkowych, religijnych, sportowych, kulturowych, itd.; 	Wyjście do biura turystycznego.
4.	Japonia- kraj klęsk żywiołowych i cudu gospodarczego.	<ul style="list-style-type: none"> • określa położenie Japonii na styku wielkich płyt tektonicznych, • wyjaśnia genezę trzęsień Ziemi i tsunami, • analizuje mapę hipsometryczną, • wykazuje, że Japonia jest krajem górzystym, • podaje przykłady intensywnej gospodarki rolnej, • uzasadnia stwierdzenie, że jest to kraj „cudu gospodarczego”; 	Wykorzystanie doniesień medialnych, gromadzenie informacji na temat trzęsień ziemi, wykorzystanie map <i>Płyty litosfery</i> .
5.	Problem głodu na świecie.	<ul style="list-style-type: none"> • lokalizuje obszary głodu i niedożywienia na mapach, • dzieli przyczyny na przyrodnicze i pozaprzyrodnicze, • Wykazuje związek niedożywienia z chorobami (np. AIDS), • uzasadnia stwierdzenie „kraje bogatej Północy i biednego Południa”, • poszukuje rozwiązania lub złagodzenia problemu; 	Analizowanie informacji z: -Roczników, -Świata w liczbach, Tablic geograficznych. <i>Metaplan</i> .
6.	Zróżnicowanie kulturowe i etniczne Ameryki Północnej i Południowej.	<ul style="list-style-type: none"> • zna znaczenie odkryć geograficzne w zasiedlaniu kontynentu, • dokonuje podziału na Amerykę Północną i Południową; Środkową, Łacińską, • analizuje mapy języków, • wskazuje różnice językowe i etniczne poszczególnych części kontynentu wynikające z kolonizacji; 	Wykorzystanie filmu lub prezentacji multimedialnej. <i>Burza mózgów</i> .

7.	Znaczenie przyrodnicze i gospodarcze Lasów Amazonii.	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje wielkość południowoamerykańskiej selwy do np. powierzchni znanych państw, • uzasadnia stwierdzenie, że lasy równikowe to „zielone płuca Ziemi” i najbogatszy ekosystem świata, • analizuje <i>zyski i straty</i> rabunkowej gospodarki człowieka w puszczy amazońskiej; 	<p>Analizowanie tekstu źródłowego z danymi statystycznymi.</p> <p>Przewidywanie skutków nadmiernej ekspansji człowieka. <i>Mapa mentalna.</i></p>
8.	Ewaluacja treści programowych według hasła „ <i>Gdybym był mieszkańcem..... zapoznałbym Cię z.....</i> ”	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega specyfikę każdego kontynentu i państwa. 	Wykorzystanie przez uczniów dowolnych źródeł informacji szkolnych i pozaszkolnych.

Dział VI Moja Ojczyzna - Polska

Lp.	Temat lekcji	Treści nauczania – osiągnięcia ucznia Uczeń:	Porady metodyczne
1.	Przegląd krain geograficznych Polski.	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje główne krainy geograficzne Polski z północy na południe, • pasy krajobrazowe Polski, • elementy krajobrazu nizinnego, wyżynnego i górskiego; 	Czytanie map, krzywej hipsograficznej; zajęcia terenowe.
2.	Dzieje geologiczne Polski.	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje najważniejsze wydarzenia geologiczne – powstanie gór, zalewy morskie, zlodowacenia, • wykazuje zależność pomiędzy geologią i współczesnym obrazem Polski; 	Wykorzystanie kolekcji skał i minerałów oraz Tablicy stratygraficznej.
3.	Rozmieszczenie surowców mineralnych Polski.	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje mapę surowców mineralnych, • zna sygnatury surowców, • dzieli surowce ze względu na zastosowanie; 	Analizowanie map. Omówienie surowców występujących w najbliższej okolicy.
4.	Skały i gleby.	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje skałę osadową, magmową, metamorficzną • podaje przykłady typowych skał, • omawia proces powstawania gleby, • wymienia główne poziomy gleby; 	Wykorzystanie dostępnej odkrywki lub innego miejsca w okolicy.
6.	Kompleksy leśne Polski.	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje położenie głównych kompleksów leśnych, • wymienia piętra lasu i opisuje warunki w nich panujące, • rozpoznaje wybrane gatunki drzew, • omawia najważniejsze funkcje lasu; 	Wycieczka do najbliższego kompleksu leśnego, nadleśnictwa.
7.	Krajobraz nadmorski Wyspy Wolin.	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje wybrzeży, • opisuje etapy powstania klifu , 	Odwołanie się do osobistych przeżyć ucznia na podstawie

		<ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie roślin dla umacniania wydm, • uzasadnia powstanie Wolińskiego Parku narodowego, • rozumie potrzebę ochrony wód Bałtyku, • omawia mechanizm powstawania bryzy morskiej; 	np. zdjęć Wykorzystanie ilustracji, schematu.
8.	Krajobraz naturalny Puszczy Białowieskiej-Światowego Rezerwatu Biosfery i obiektu przyrodniczego UNESCO.	<ul style="list-style-type: none"> • określa położenie Niziny Podlaskiej i innych Nizin Środkowopolskich, • opisuje walory środowiska przyrodniczego, • uzasadnia powstanie Białowieskiego Parku Narodowego • rozpoznaje logo BPN ; 	Wykorzystanie zgromadzonych przez uczniów informacji o międzynarodowych formach ochrony przyrody.
9.	Krajobraz przemysłowy Wyżyny Śląskiej.	<ul style="list-style-type: none"> • lokalizuje krainę na mapie, • odczytuje główne miasta konurbacji śląskiej, • wskazuje główne surowce mineralne i omawia etapy, powstania węgla kamiennego. • porównuje krajobraz przemysłowy z krajobrazem naturalnym, • wykazuje związek działalności człowieka ze zmianami w krajobrazie; 	Zwrócenie uwagi na rekultywację.
10.	Krajobraz krasowy Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej.	<ul style="list-style-type: none"> • lokalizuje krainę na mapie, • omawia skutki oddziaływania wody na skalę wapienną, • rozpoznaje podstawowe formy krasu zewnętrznego i wewnętrznego, • uzasadnia potrzebę utworzenia Ojcowskiego Parku Narodowego; 	Zwrócenie uwagi na Szlak Orlich Gniazd, łączenie wiedzy geograficznej z historyczną. Chemia skał wapiennych.
11.	Środowisko przyrodnicze i gospodarka w Karpatach Polskich.	<ul style="list-style-type: none"> • lokalizuje położenie Tatr na mapie Polski i Karpat na mapie Europy, • określa rodzaje skał budujących Tatry Zachodnie i Wysokie, • opisuje najważniejsze cechy krajobrazu wysokogórskiego, • omawia rolę wód i wiatru w kształtowaniu krajobrazu, • omawia mechanizm powstawania wiatru halnego; 	Odwołanie się do doświadczeń uczniów. Wyjaśnianie terminów: żleb, stożek piargowy, grań. Schemat powstawania wiatru halnego lub film, zdjęcia.
12.	Piętra roślinności w Tatrach.	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia kolejno piętra roślinne Tatr podając przykłady roślin, • oblicza zmianę temperatury, wraz ze wzrostem wysokości, • uzasadnia zmianę składu gatunkowego roślin w 	Wykorzystanie tablic roślin chronionych.

		poszczególnych piętrach;	
13-14.	Krajobraz naturalny czy przemysłowy mojej okolicy.	<ul style="list-style-type: none"> • omawia wszystkie elementy krajobrazu własnej krainy geograficznej; 	Wycieczka. Wykonanie prezentacji o najbliższej okolicy.
15.	Podział administracyjny Polski.	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że w Polsce jest podział trójstopniowy, • zna nazwy województw, • wskazuje miasta wojewódzkie, • omawia podział własnego województwa na powiaty i powiat na gminy; 	Praca z mapami konturowymi i mapa administracyjną.
16.	Struktura zatrudnienia i problem bezrobocia w regionie i w Polsce.	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje różnice w ilości bezrobotnych różnych regionach kraju, • podaje przyczyny zróżnicowania; 	Wyjście do Biura pracy lub zajęcia według opracowanego konspektu
17.	Walory przyrodnicze Polski – rozwój usług turystycznych w Polsce.	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje mapę turystyczną – obiekty UNESCO, biosfery, parki narodowe, rezerваты przyrody; • proponuje zwiększenie zatrudnienia w sektorze usług, • analizuje zmiany w strukturze zatrudnienia; 	Wykorzystanie, map słowników. Spotkanie z organizatorem turystyki w regionie.
18.	Ludność Polski – przyrost naturalny.	<ul style="list-style-type: none"> • Potrafi odczytać i porównać liczbę ludności w wybranych latach, • oblicza przyrost naturalny na podstawie liczby urodzeń i zgonów, • analizuje piramidę wieku i płci; 	Analizowanie danych statystycznych prezentowanych w formie liczbowej i graficznej.
19.	Migracje- regiony koncentracji ludności w Polsce w Europie i na świecie.	<ul style="list-style-type: none"> • posługuje się pojęciami, emigracji, imigracja, • analizuje mapy gęstości zaludnienia, • podaje przyczyny zróżnicowania gęstości zaludnienia w Polsce i wybranych obszarach świata-ekonomiczne, historyczne, przyrodnicze; 	Odwołanie się do więzi rodzinnych i narodowych. Tworzenie mapy Polonii.
20.	Wschodni sąsiedzi Polski. Południowi i zachodni sąsiedzi Polski.	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje środowisko przyrodnicze z wykorzystaniem mapy, • omawia zróżnicowanie gospodarcze, narodowościowe, • omawia przemiany społeczno-gospodarcze najbliższego sąsiada,, • oblicza bilans handlowy Polski z Niemcami, • zna pojęcie mniejszości narodowe. 	Czytanie map – wspólne krainy geograficzne i formy ochrony przyrody. Zwrócenie uwagi na związki historyczne z sąsiadami - architektura, literatura. Zwrócenie uwagi na naturalne granice Polski.
21-22*	Ewaluacja treści programowych	<ul style="list-style-type: none"> • aktywnie uczestniczy w redagowaniu quizu, 	Wykorzystanie wszelkich pomocy

	- Quiz geograficzny.	• poszukuje odpowiedzi na pytania.	dydaktycznych.
--	----------------------	------------------------------------	----------------

*Ewaluacja całego programu oraz **test na wyjściu** uzależniona jest od pracy grupy oraz ram organizacyjnych projektu.

8. Ewaluacja programu.

1. Test diagnozujący wiadomości ucznia „ na wejściu”.
2. Wymiana uwag z nauczycielami przedmiotów matematyczno-przyrodniczych dotyczących aktywności uczniów i poszukiwania doskonalszych metod pracy w trakcie realizacji całości programu.
3. Ewaluacja cząstkowa po każdym dziale.
4. Test diagnozujący wiadomości ucznia „ na wyjściu”.
5. Przeprowadzenie wśród uczniów ankiety oceniającej realizację programu.
6. Porównanie wyników nauczania z najbliższą oceną roczną lub semestralną.
7. Wnioski i rekomendacje.

9. Wykaz pomocy dydaktycznych dla ucznia:

Proponowane zestawy podręczników z *Zeszytami ćwiczeń* do gimnazjum:

1. Roman Malarz – **Planeta** lub **Puls Ziemi** (klasy III- stara Podstawa programowa).
2. Roman Malarz - **Planeta Nowa** (klasy II i I- nowa podstawa programowa) wraz z **Zeszytami ćwiczeń**; Wydawnictwo Nowa Era.
3. Jadwiga Kop, Maria Kucharska – **Świat bez tajemnic** wraz z **Zeszytami ćwiczeń**; Wydawnictwo PWN; klasy I i II.

(Do realizacji opracowanego programu można wykorzystać inne podręczniki dopuszczone do użytku szkolnego przez MEN.)

Proces dydaktyczny może być wspomagany przez pomoce przeznaczone dla ucznia , takie jak:

1. Ewa Dąbrowska, Zbigniew Zaniewicz - **Geografia Vademecum**; Wydawnictwo *Operon*.
2. **Atlas geograficzny gimnazjum** - Wydawnictwo Nowa Era lub WSiP.
3. Aleksander Jaglarz - Polska na mapie – ćwiczenia z geografii (karty pracy dla szkoły podstawowej do wykorzystania w gimnazjum).
4. Aleksander Jaglarz – Europa na mapie – ćwiczenia z geografii (karty pracy dla szkoły podstawowej do wykorzystania w gimnazjum).
5. Kompas uczniowski, lupa.
6. Globus indukcyjny uczniowski.
7. Tablice geograficzne dla ucznia.
8. Świat w liczbach.

11.Konspekty lekcji

Temat: Środowisko przyrodnicze i gospodarka w Karpatach Polskich*

** W zależności od grupy treści można rozdzielić na 2 części. Treści dotyczące pięter roślinnych , obliczenia spadku temperatury czy wiatru halnego można realizować na następnej lekcji, tak jak zaproponowano w treściach nauczania. Konspekt opracowano do programu Puls Ziemi - Wydawnictwa Nowa Era.*

(W przygotowaniu konspektu wykorzystano materiały w/w wydawnictwa.)

Dział programu nauczania (IV) – Regiony geograficzne Polski

Programowe treści nauczania:

Klimat, pogoda i roślinność Karpat.

Gospodarka w górach.

Warunki rozwoju turystyki górskiej i sportów zimowych.

Ochrona przyrody i parki narodowe.

Programowe cele edukacyjne:

Umiejętność porównywania krajobrazów.

Rozumienie potrzeby ochrony przyrody.

Poznanie gospodarki, walorów turystycznych regionu, głównych miast i ich funkcji.

Umiejętność czytania map tematycznych, wykonywania i interpretowania schematów przedstawiających piętra roślinne i proces tworzenia wiatru halnego.

Cel ogólny:

Poznanie warunków naturalnych Karpat i zagospodarowania regionu.

Cele szczegółowe:

Wiadomości

Uczeń zna:

A - Piętra roślinne w Tatrach.

Nazwy najważniejszych jezior zaporowych (Solińskie, Rożnowskie, Czorsztyńskie, Dobczyckie, Żywieckie).

Surowce naturalne Karpat (ropa naftowa i gaz ziemny, surowce skalne, wody mineralne).

Umiejętności

Uczeń potrafi:

C - Wyjaśnić wpływ wysokości nad poziomem morza na klimat i roślinność gór.

- Omówić proces powstawania wiatru halnego.

- Wskazać i nazwać parki narodowe (6 – Bieszczadzki, Magurski, Pieniński, Gorczański, Tatrzański, Babiogórski).

D - Obliczać zmiany temperatury wraz z wysokością.

- Wyjaśnić znaczenie gospodarcze i rekreacyjne zbiorników wodnych.

W - Zaproponować (zaplanować) trasę wycieczki szkolnej wykorzystując zintegrowaną

wiedzę o formach ochrony przyrody i walorach turystycznych polskich gór.

Postawy

Kształcenie postawy szacunku dla odmienności grup etnicznych w Polsce.

Formy pracy:

- grupowa,

- indywidualna.

Metody pracy:

- *podające* (wykład informacyjny, instrukcja),

- *aktywne* (opis porównujący),

- *programowane* (z użyciem podręcznika, tekstu popularnonaukowego).

Środki dydaktyczne:

Podręczniki, atlasy, karty pracy, schemat pięter roślinności, przewodniki, mapy, tekst dodatkowy, ekspozyty z wycieczki.

Przebieg lekcji:

Faza wprowadzająca

1. Czynności organizacyjne.

2. Podanie celu lekcji.

3. Powtórzenie i utrwalenie poprzedniej lekcji – *Karpaty - budowa geologiczna i podział*.
4. Podział klasy na zespoły i przydział zadań.

Faza realizacyjna

5. Praca 5 dwójek (zespołów) :
 - A) Klimat Karpat.
 - B) Wody powierzchniowe i podziemne Karpat 9 uzdrowiska: Polańczyk, Rymanów Zdrój , Iwonicz, Zakopane, Rabka, Wisła, Krynica, Muszyna, Żegiestów, Piwniczna Zdrój).
 - C) Najpiękniejsze miejsca regionu – plan wycieczki Głównym Szlakiem Beskidzkim lub Wyprawa w Tatry (fragment pracy domowej dla chętnych).
 - D) Gospodarka w Karpatach (surowce, miasta regionu, zagospodarowanie rolnicze, usługi turystyczne, handel, wyroby regionalne).
 - E) Zestaw dodatkowy dla chętnych uczniów.
6. Kontrola i pomoc nauczyciela.
7. Prezentacja wykonanych zadań, ocena zadań.

Faza podsumowująca

8. Nawiązanie do głównego celu lekcji – podsumowanie.
9. Ustna ewaluacja lekcji.
10. Praca domowa

Zastanów się, które z formy zagospodarowania Karpat moglibyśmy wykorzystać do rozwoju turystyki w naszej okolicy.

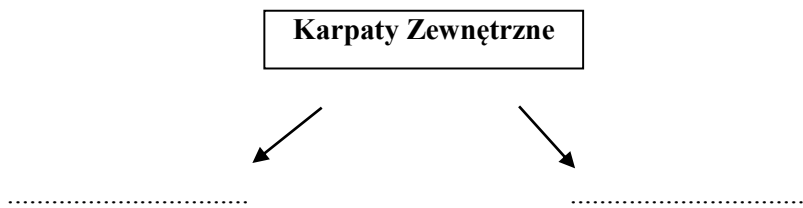
Załączniki, strona 19-21:

Karty pracy zespołów – A, B, C, D,(E)

Zestaw A.

Karpaty Zewnętrzne

1. Uzupełnij schemat.

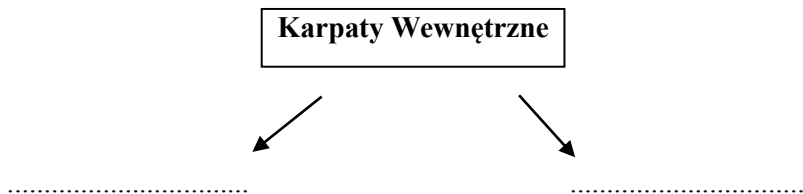

2. Wypisz pasma górskie Beskidów oraz nazwy i wysokości najwyższych szczytów tych pasm.
3. Wyjaśnij pojęcie: flisz i opisz warunki, w których powstał.
4. Oceń odporność skał budujących flisz na procesy niszczące.
5. Wypisz cechy rzeźby Beskidów.

Zestaw B.

Karpaty Wewnętrzne

1. Uzupełnij schemat.

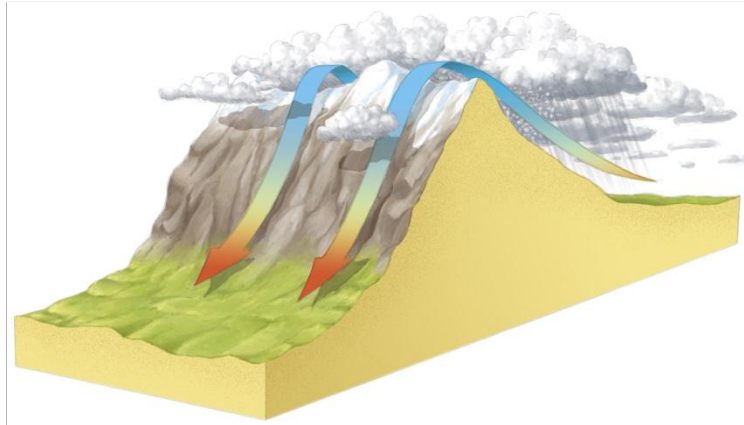

2. Podaj nazwę najwyższego szczytu polskiej części Karpat. Określ jego położenie i wysokość bezwzględną.
3. Porównaj budowę geologiczną Tatr Zachodnich i Tatr Wysokich.
4. Wymień charakterystyczne elementy rzeźby wysokogórskiej Tatr Wysokich. Zdefiniuj dwa z nich.
5. Wymień górskie formy polodowcowe powstałe w efekcie działalności plejstocenijskich lodowców górskich.
6. Wymień przykłady powierzchniowych i podziemnych form krasowych Tatr Zachodnich.

Zestaw C.

Klimat Karpat

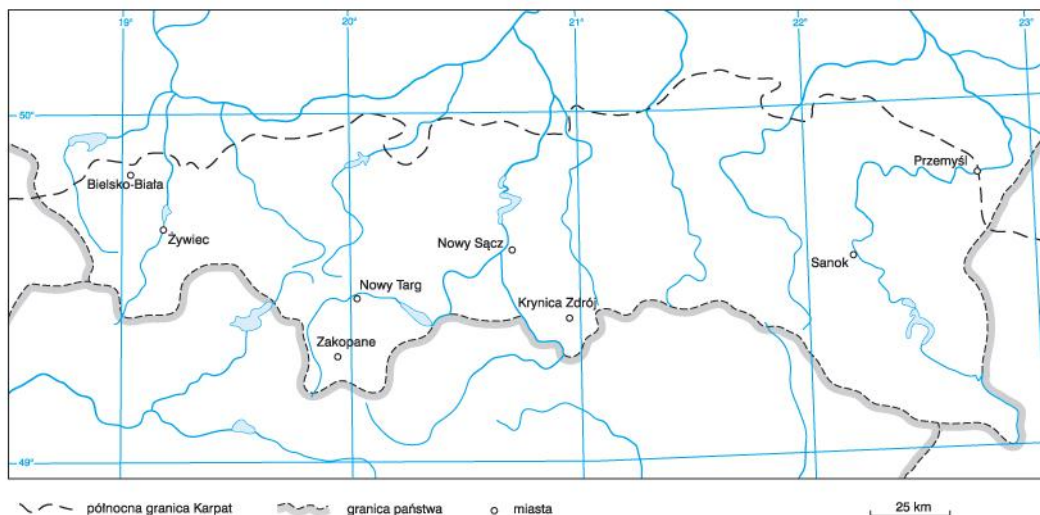
1. Scharakteryzuj klimat Karpat, określając:
 - średnie temperatury powietrza w styczniu i lipcu,
 - roczne sumy opadów atmosferycznych,
 - długość okresu wegetacyjnego.
2. Opisz piętra klimatyczno-roślinne Tatr.
3. Na podstawie poniższej ilustracji opisz powstawanie wiatru halnego. Określ jego cechy.

Zestaw D.

Wody powierzchniowe i podziemne Karpat

1. Na poniższej mapie podpisz główne rzeki Karpat i sztuczne zbiorniki wodne.

2. Wymień funkcje jezior zaporowych w Karpatach.
3. Opisz rodzaje wód mineralnych występujących w Karpatach oraz sposób ich gospodarczego wykorzystania.
4. Zaznacz i podpisz najważniejsze uzdrowiska regionu.

E. Zestaw dodatkowy.

Wykorzystując wynik z rozwiązane go zadania oraz własnych wiadomości uzasadnij, że „gospodarowaniem w górach rządzi natura”.

Oblicz, jaka będzie temperatura na szczycie góry o wysokości 2300m n.p.m. jeżeli u podnóża na wysokości 400m n.p.m. wynosi +6 °C.

Materiał uzupełniający:

Surowce:

Karpaty są ubogie w surowce mineralne.

Ropa naftowa i gaz ziemny – Krosno, Jasło; rafinerie w Gorlicach, Jaśle i Jedliczach.

Surowce skalne- piaskowiec Bielsko-Biała, Żywiec, Nowy Sącz, Krosno.

Wody mineralne przyczyniają się do rozwoju turystycznego miast (omawia grupa B).

Przemysł:

- włókienniczy i odzieżowy – Bielsko Biała,

- przemysł drzewny – Rzepedź w Bieszczadach, Żywiec,

- huta szkła – Krosno,

- Sanok – przemysł motoryzacyjny i gumowy „Stomil”,

- spożywczo-przetwórczy – Stary Sącz, Tymbark koło Limanowej,

- przemysł turystyczny: usługi gastronomiczne, hotelarskie, sanatoryjne, transportowe, wypożyczalnie sprzętu, itd.

Rolnictwo:

(Małe znaczenie z uwagi na temperaturę i góry).

Pogórze –żyto pszenica, owies i ziemniaki.

Hale – pasterstwo owiec.

Konspekt lekcji geografii - klasa III

Temat: Struktura zatrudnienia i problem bezrobocia w Polsce

Konspekt opracowano do programu Puls Ziemi - Wydawnictwa Nowa Era

Opracowała: Urszula Bartoszek

Hasło programowe:

Obszar, ludność i urbanizacja w Europie i Polsce

Zakres treści:

Poznanie zmian zachodzących w strukturze zatrudnienia w Polsce oraz problemów na rynku pracy.

Cele ogólne:

Wyjaśnianie zmian w strukturze zatrudnienia w Polsce związanych z przemianami zachodzącymi w gospodarce.

Wpływ wykształcenia na poziom bezrobocia.

Cele szczegółowe:

Wiadomości

A- Uczeń zna:

- Działy gospodarki narodowej.
- Czynniki, które wpłynęły na zmianę struktury zatrudnienia w Polsce.
- Główne przyczyny bezrobocia w Polsce.
- Społeczne i ekonomiczne skutki bezrobocia.

B- Uczeń wyjaśnia:

- Pojęcia: struktura zatrudnienia, stopa bezrobocia, bezrobocie ukryte.
- Różnice w strukturze zatrudnienia w krajach wysoko rozwiniętych gospodarczo i krajach transformacji gospodarczej.

Umiejętności

C- Uczeń potrafi:

- Omówić zmiany w strukturze zatrudnienia ludności w Polsce.
- Odczytać na diagramie wielkość zatrudnienia według działów gospodarki.

D – Uczeń potrafi:

- Ocenic społeczne następstwa przemian na rynku pracy.
- Zaproponować działania zmierzające do zmniejszenia zjawiska bezrobocia w Polsce.

Postawy

1. Kształcenie umiejętności pracy w grupie.
2. Uświadomienie konieczności kształcenia i ciągłego podnoszenia swoich kwalifikacji.
3. Wzbudzanie refleksji nad własnymi zdolnościami i wyborem zawodu.

Formy pracy:

Grupowa, zbiorowa.

Metody pracy:

Problemowa

- metoda operatywna (praca z mapą, analiza danych statystycznych, diagramów schematów,
- metoda aktywnego opisu (porównującego, opisującego).

Praktyczna

- rozwiązywanie zadań,
- obserwacje.

Programowana

- z użyciem podręcznika, map, atlasów, tablic geograficznych.

Podająca

- instrukcja,
- opis.

Środki dydaktyczne:

Podręczniki, atlasy, tablice geograficzne, arkusze papieru, flamastry, klej, rozsypanka –przyczyny i skutki bezrobocia, materiały informacyjne z biura pracy.

Przebieg lekcji:

Faza wprowadzająca

1. Czynności organizacyjne.
2. Przypomnienie wiadomości o przyczynach migracji Polaków i ludzi innych narodowości.

Faza realizacyjna

1. Burza mózgów - Co to jest struktura zatrudnienia?, Jakie znacie wskaźniki rozwoju gospodarczego państw bogatych?
2. Analiza diagramu słupkowego „Struktura zatrudnienia w wybranych krajach” - podręcznik – ćw. 1.
3. Analiza wykresów i diagramów kołowych „Struktura zatrudnienia w wybranych krajach w 2003 r. ”, określenie zmian, które zaszły w Polsce w II połowie XX wieku – ćw.2.

4. Omówienie przemian gospodarczych po 1989 roku – wolny rynek, przerost zatrudnienia, likwidacja zakładów pracy.
5. Obliczanie stopy bezrobocia ćw.4.
6. Porównanie stopy bezrobocia w Polsce i innych krajach z wykorzystaniem *Tablic geograficznych*.
7. Praca w grupach – zadania o zróżnicowanym stopniu trudności.

- **Gr. I** - Wykażcie związek pomiędzy treścią mapki 1,2 oraz diagramem dotyczącym *Struktury bezrobotnych wg wykształcenia (atlas str.26-27)*.
Zapiszcie wnioski na arkuszu papieru - ćw. 5.

- **Gr. II** - Z podanych przyczyn bezrobocia wybierzcie te, które dotyczą Polski. Przyklejcie wybrane przyczyny na arkusz papieru.

- **Gr. III** - Dokonajcie oceny skutków bezrobocia według ich ważności . Przyklejcie od najważniejszego do najmniej istotnego (jeżeli uznacie, że jest to możliwe) lub według własnego modelu.

- **Gr. IV** – Omów kilka form pomocy państwa skierowanej do bezrobotnych – podręcznik, materiały z urzędu pracy.

8. Prezentacja prac. Zapisanie w *Notatnikach* przyczyn i skutków bezrobocia.

Faza podsumowująca

1. Ocena - słabe i mocne strony wypowiedzi, uzupełnianie wiadomości.
2. Propozycje uczniów - „Sposoby zmniejszenia bezrobocia w Polsce”, np. obniżenie kosztów obciążających pracodawcę, tanie kredyty, zmiana profilu kształcenia, itd.
3. Czym powinienem kierować się przy wyborze zawodu? Swobodne wypowiedzi.
4. Ankieta ewaluacyjna.

Praca domowa

Znajdź w Internecie informację o stopie bezrobocia w Polsce w roku 2009 i porównaj ją ze stopą bezrobocia w Twoim powiecie.

Materiały do pracy w grupach str. 26-28

- Gr. I - Wykażcie związek pomiędzy treścią mapki 1,2 oraz diagramem dotyczącym *Struktury bezrobotnych wg wykształcenia (atlas str.26-27)*. Zapiszcie wnioski na arkuszu papieru - ćw. 5.

- Gr. II - Z podanych przyczyn bezrobocia wybierzcie te, które dotyczą Polski. Przyklejcie wybrane przyczyny na arkusz papieru.

- Gr. III - Dokonajcie oceny skutków bezrobocia według ich ważności . Przyklejcie od najważniejszego do najmniej istotnego (jeżeli uznacie, że jest to możliwe) lub według własnego modelu.

- Gr. IV – Omów kilka form pomocy państwa skierowanej do bezrobotnych – podręcznik, materiały z urzędu pracy.

Przyczyny bezrobocia:

- Postęp technologiczny (pracę człowieka zastępują maszyny).
- Nieodpowiednie wykształcenie pracowników (lub brak kwalifikacji).
- Wprowadzenie zasad wolnego rynku po roku 1989 w wyniku zmian politycznych.
- Eksplozja demograficzna.
- Zmiany w strukturze zatrudnienia - usługi, przemysł, rolnictwo.
- Ograniczenie roli przemysłu ciężkiego (przemysłu wydobywczego, hutniczego).
- Wzrost wydajności pracy.
- Zmniejszenie kosztów produkcji - (ograniczanie zatrudnienia).
- Kryzys gospodarczy.

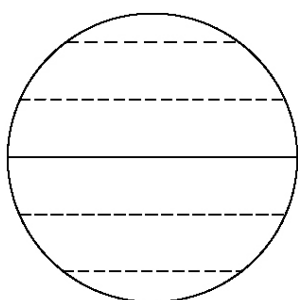
Skutki bezrobocia

- Spadek liczby ludności Polski - ograniczenie urodzeń i wyjazdy na stałe.
- Wyjazdy zagraniczne do pracy młodych ludzi, dobrze wykształconych (za pieniądze podatników polskich).
- Obniżenie poziomu życia rodzin (ubożenie).
- Wzrost niekorzystnych zjawisk społecznych takich jak: przestępczość, alkoholizm, rozbitcie rodzin (dzieci to tzw. „sieroty emigracyjne”).
- Wzrost kosztów państwa na świadczenia socjalne dla bezrobotnych i ich rodzin.
- Praca „na czarno”.

11. Test na wejście z geografii do gimnazjum

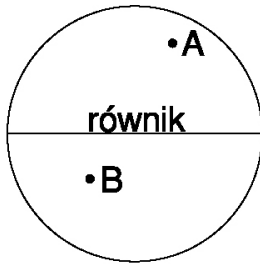
(zadania zamknięte- za każdą prawidłową odpowiedź 1pkt.!))

1. Temperatura, opady , kierunek wiatru to:
 - a) składniki przyrody,
 - b) składniki pogody,
 - c) obserwacje przyrody,
 - d) składniki powietrza.
2. Wybierz skalę największą:
 - a) 1: 100,
 - b) 1:1000,
 - c) 1: 10,
 - d) 1: 2000.
3. Jaka będzie odległość rzeczywista jeżeli na mapie w skali 1: 300000 odległość wynosi 5cm?
 - a) 35 km,
 - b) 15 km,
 - c) 150 km,
 - d) 60 km .
4. Pagórek to forma terenu:
 - a) wypukła,
 - b) wklęsła,
 - c) wysoka.
5. Linie przerywane to:
 - a) zwrotniki i koła podbiegunowe,
 - b) południki,
 - c) równiki,
 - d) drogi.

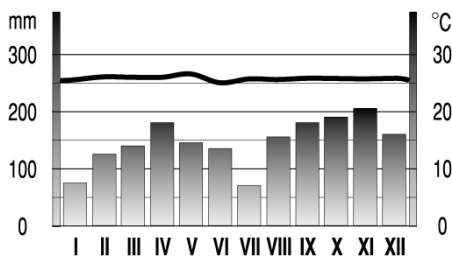
6. Wybierz stwierdzenie, które odnosi się do skutków ruchu obiegowego Ziemi.
 - a) zmiana oświetlenia Ziemi w ciągu roku,
 - b) następstwo dnia i nocy,
 - c) trwa 24 godziny,
 - d) spłaszczenie Ziemi przy biegunach.
7. Punkt A ma szerokość geograficzną?
 - a) zachodnią,

- b) północną,
- c) południową,
- d) wschodnią.

8. Wykres klimatyczny charakterystyczny jest dla następującego typu klimatu:

- a) umiarkowanego,
- b) zwrotnikowego,
- c) polarnego,
- d) równikowego.

9. Typowym zwierzęciem sawanny jest:

- a) żyrafa,
- b) niedźwiedź,
- c) pingwin,
- d) lis.

10. Kalendarzowa jesień w Polsce rozpoczyna się :

- a) 22 października,
- b) 1 października ,
- c) 23 września,
- d) 30 września.

11. Najpiękniejsze wydmy znajdują się w:

- a) Kampinoskim Parku Narodowym,
- b) Wielkopolskim Parku Narodowym,
- c) Puszczy Solskiej,
- d) Słowińskim Parku Narodowym.

12. Warszawa leży w pasie:

- a) wyżyn,
- b) nizin,
- c) nadmorskim,
- d) pojezierzy.

13. W krajobrazie polodowcowym w północnej części Polski dominują:

- a) doliny lessowe,
- b) liczne jeziora,

- c) jaskinie krasowe,
 - d) lodowce górskie.
14. Najważniejszym surowcem Wyżyny Śląskiej jest:
- a) węgiel brunatny,
 - b) węgiel kamienny,
 - c) sól kamienna,
 - d) ropa naftowa.
15. Powłoka gazowa otaczająca Ziemię to:
- a) atmosfera,
 - b) pedosfera,
 - c) powietrze,
 - d) biosfera.
16. Unia Europejska powstała w :
- a) 1999 roku,
 - b) 2005 roku,
 - c) 2004 roku,
 - d) 2000 roku.
17. Terytorium Polski podzielono na 16 jednostek administracyjnych, są to:
- a) województwa,
 - b) powiaty,
 - c) krainy geograficzne,
 - d) euroregiony.
18. Wybierz prawidłowo uporządkowane oceany (od największego do najmniejszego):
- a) Atlantycki, Wielki, Indyjski,
 - b) Spokojny, Atlantycki, Indyjski,
 - c) Indyjski, Atlantycki, Pacyfik,
 - d) Wielki, Atlantycki, Spokojny.

Klucz

odpowiedzi do Testu na wejście z geografii do gimnazjum

1. B
2. C
3. B
4. A
5. A
6. A
7. B
8. D
9. A
10. C
11. D
12. B
13. B
14. B
15. A
16. C
17. A
18. D

Proponowana skala ocen:

18 - 16 pkt. bardzo dobry

15 – 13 pkt. dobry

12 – 9 pkt. dostateczny

8 – 6 pkt. dopuszczający

5 – 0 pkt. niedostateczny

Bibliografia

1. Podstawy programowe kształcenia ogólnego do geografii i przyrody obowiązujące w roku 2010.
2. Tom 5. Podstawa programowa z komentarzami – Edukacja przyrodnicza, 2009.
3. Materiały dla nauczyciela –Wydawnictwo Nowa Era, WSiP, PWN, Wiking, Operon.
4. Opracowania i analizy Centralnej Komisji Egzaminacyjnej
5. Merrill Harmin - *Duch klasy, Jak motywować uczniów do nauki?*
6. Ewa Grela- *Stosowanie aktywizujących metod nauczania.*
7. Arends R.I., - *Uczmy się nauczać.*